

Kunsten at sige til og fra

Gennem spontanspil og supervision lærer studerende på sundhedsuddannelserne i Odense at sige fra og blive mere bevidste om deres personlige grænser i mødet med patienterne.

*Af Elisabeth Harpsøe og Dagny Grosen, sygeplejelærere,
Sygeplejeuddannelsen i Odense, CVSU-Fyn*

Sygeplejeuddannelsen i Odense, som er en del af Center for Videregående Sundhedsuddannelser på Fyn (CVSU-Fyn), har for anden gang fået tildelt projektmidler til at forebygge vold og krænkelser og til at formidle erfaringerne fra projektet.

Projektet fik titlen "Kunsten at sige til og fra", fordi et af hovedformålene er at rette opmærksomheden mod de krænkelser, sygeplejestuderende kan opleve i mødet med nogle patienter. De studerende har behov for at blive bevidste om og lære at undgå, at personlige grænser overskrides.

Tæt samarbejde mellem skole og praktik

Projektet har til formål:

- at formidle viden og erfaringer fra Projekt Vold som Kommunikationsmiddel til sygeplejestuderende i hospitalspsykiatri, distriktskykiatri samt på somatisk afdeling.
- at afvikle et tværfagligt kursusforløb for studerende i sundhedssektoren på baggrund af dialogmøder om studerendes oplevelser af krænkelser/vold under deres praktikforløb.

På baggrund af erfaringer fra det tidligere projekt nedsatte vi en ny arbejdsgruppe bestående af praktikvejledere og praktikkoordinatorer fra hospitalspsykiatri, social- og distriktskykiatri og somatisk afdeling samt to projektansvarlige lærere, som også havde denne funktion i vores tidligere projekt. I løbet af et antal arbejds møder udvikledes og tilpassedes nye undervisnings-materialer til kursets to dage.

Kurset retter sig mod sygeplejestuderende i 5. og 6. semesters praktik. På baggrund af evalueringerne fra det tidligere projekt fandt arbejdsgruppen det hensigtsmæssigt i dette projekt at satse på øvelser, som aktiverer og inddrager de studerende. Hermed falder den mere teoretiske, vidensformidlende undervisning bort. De studerende bliver i stedet bedt om at læse et par artikler på forhånd om begrebsmæssige afklaringer. Øvelserne sigter på at træne de studerende i at udvikle kendskab til mulige reaktionsmåder/udtryksformer både hos dem selv og hos patienterne. Endvidere er det hensigten, at de studerende opnår en vis færdighed i at håndtere konfliktyldte situationer og dermed medvirker til at forebygge vold eller krænkelser.

Det særlige ved projektet er, at tilrettelæggelsen og afviklingen af undervisningen sker i et tæt samarbejde mellem skole og praktik, derved åbnes der mulighed for at koble oplevede erfaringer med teoretisk viden. Oplæg til øvelser tager således udgangspunkt i konkret oplevede, anonymiserede patientsituationer.

Supervision og spontanspil

De anvendte metoder er næsten udelukkende kollegial refleksion og spontanspil. Til begge metoder beskrives henholdsvis underviseres og studerendes roller og ansvar for at sikre det faglige fokus. Underviserens rolle er at sikre faglige refleksioner og legalisere forskellige reaktioner samt

handlemuligheder hos de studerende. De studerendes rolle er aktivt at gå ind i både dialogen og spontane handlinger med udgangspunkt i de givne, beskrevne praksissituationer. Der arbejdes i grupper på seks studerende og to undervisere, en fra teori og en fra praksis.

Evaluering af kursusforløbet

I modsætning til vores første projekt, som blev evalueret eksternt, valgte vi denne gang intern evaluering i form af et spørgeskema med relativt åbne spørgsmål med beskrivende besvarelser. Et af spørgsmålene retter sig mod, om de studerende tidligere i uddannelsen eller i fritidsarbejde har erfaringer med vold og krænkelse. Undervejs i arbejdsgruppen har vi diskuteret, om der eventuelt kan være negative forhold ved at sætte fokus på vold og krænkelse, eksempelvis, at studerende skræmmes og bliver usikre på egen formåen. Et andet af spørgsmålene i evalueringsskemaet er derfor rettet mod eventuelle negative oplevelser og refleksioner i løbet af kurset. Desuden er der naturligvis evaluering i forhold til kursets formål.

15 af de 16 deltagere svarede på spørgsmålene, og heraf har otte studerende en eller flere oplevelser med vold og krænkelse. De giver udtryk for, at de har reflekteret en del over disse oplevelser under kurset uden nødvendigvis at have omtalt dem, men at de klart oplever sig bedre rustede til fremtidige mulige konfliktsituationer. Selv om det er et beskedent antal deltagere, er det helt entydigt, at ingen af dem, der har tidligere erfaringer, mener, at kurset har givet anledning til nogen form for negative refleksioner eller reaktioner. Derimod udtrykker et par studerende, som ikke har erfaringer, betænkelighed eller usikkerhed om deres evne til at udfylde jobbet som sygeplejerske. I forhold til, om kursets formål er opfyldt, er der udelukkende positive tilkendegivelser.

Tilbud til flere fremover

I forhold til projektets tværfaglige formål har vi holdt dialogmøder med undervisere på radiografuddannelsen og på fysio- og ergoterapeutuddannelserne. De mener samstemmende, at det voldsforebyggende kursus er et relevant tilbud til deres studerende. De forhold, der fremgår af SUS' spørgeskemaundersøgelse fra 2000 ("Vold mod studerende i praktik – En spørgeskemaundersøgelse") er for en stor dels vedkommende også relevante for de pågældende uddannelsers studerende, eksempelvis: forflytninger, hjælp ved daglige gøremål og situationer, hvor man er alene med en enkelt borger eller patient. Det er således besluttet, at kursustilbuddet fremover (fra 2005) bliver et tværfagligt tilbud til studerende på 7. semester på CVSU-Fyn. Det arbejde, der forestår, er at tilrette praksisbeskrivelserne, så de også omfatter genkendelige situationer fra de øvrige professioner.

Hvem: Sygeplejeuddannelsen i Odense, under Center for Videregående Sundhedsuddannelser på Fyn (CVSU-Fyn)

Hvad: Kursusforløb for sygeplejestuderende i praktik på 5. og 6. semester, fra 2005 også undervisningstilbud til studerende på fysio- og ergoterapeutuddannelsen samt radiografuddannelsen på CVSU.

Kontakt: Sygeplejelærer Dagny Grosen, CVSU-Fyn, tlf. 6541 4491, dgr@cvsu.dk

Sygeplejelærer Elisabeth Harpsøe, CVSU-Fyn, tlf. 6541 4482, eha@cvsu.dk